

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

С.В. КОПИЛОВА

ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

***Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та
самостійної роботи***

для здобувачів вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія

Київ – 2025 рік

РОЗРОБНИК: доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, *філософії та суспільних наук* Світлана КОПИЛОВА

Рецензент: професор, доктор психологічних наук, професор кафедри психології, *філософії та суспільних наук* Ольга ДРОБОТ

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук Протокол № 1 від 25.08.2025

Методичні рекомендації схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025р.

Голова НМР ННГІ

Сергій ГУБАРЄВ

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Структура навчальної дисципліни	6
3. Політика дисципліни	7
4. Плани семінарських занять	10
5. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять	14
6. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи	16
7. Критерії та система оцінювання результатів навчання	21
8. Рекомендовані джерела інформації	25
Додатки: питання до самоконтролю	28

ВСТУП

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи розроблені з метою допомоги в організації роботи здобувача з вивчення дисципліни «Історія психології». При опрацюванні матеріалу для формування спеціальних компетентностей щодо здатності до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ, здобувач повинен:

- чітко розуміти мету та суть отриманого завдання;
- розібрати та проаналізувати конспект лекцій та рекомендовану літературу;
- визначити та надати аргументовані відповіді на поставлені питання;
- виконати поставлені завдання;
- виокремити перелік питань, що потребують додаткового опрацювання чи пояснення викладача.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасне психологічне наукове знання неможливо розглядати лише за нинішніми вимірами, воно залежить від попередніх донаукових, наукових філософсько-психологічних ідей мислителів вчених різних галузей, які дозволяють розглядати знання про психіку і світ психічних явищ в їх історичному аспекті. Знання і розуміння закономірностей і основних фактів історіогенезу психологічної науки є необхідним компонентом навчального процесу й становлення психолога професіонала

Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни

- Ознайомитись із історією розвитку поглядів вчених на предмет психологічної науки: основними етапами розвитку психології у філогенезі
- Набути первинні знання про психологію як науку, основні категорії і поняття, введені різними авторами; розвитком психологічних знань в Україні.
- засвоїти: предмет, принципи та завдання історії психології, основні етапи становлення та розвитку психологічних знань; методи та основні підходи до засвоєння психологічного знання

Очікувані програмні результати навчання:

- ПР 1.** Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- ПР 2.** Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- ПР 3.** Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР 4.** Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел

Загальні компетентності, що формуються:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні компетентності, що формуються:

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

[illegible]

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності	Обов'язковим є прояв нульової толерантності до жодних форм порушення академічної доброчесності. Очікується, що індивідуальне завдання та доповіді до семінарських занять здобувачів будуть самостійними, їх власними оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Під час тестування, підготовки до відповіді на екзамені користування зовнішніми джерелами заборонено. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем.
Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань з дисципліни	Інструмент ІІІ має обмежене застосування у навчальному процесі. Його застосування доцільне: 1) з метою первинного ознайомлення зі змістом теми для самостійного опрацювання для складання плану роботи (з подальшим порівнянням з науковими текстами); 2) у випадку аналізу розгляду поняття в різних контекстах – при складанні словника психологічних термінів; 3) при розгляді дискусійних питань психологічної науки – для формулювання питань для обговорення під час семінарського заняття
Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Користувачі мають можливість вільно читати, завантажувати, копіювати контент з навчальною та науковою метою, а також розповсюджувати його з обов'язковим посиланням на використані джерела
Політика дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	Під час занять здобувачі діють із позицій академічної доброчесності, професійної етики та деонтології, дотримуються правил внутрішнього розпорядку Університету. Ведуть себе толерантно, доброзичливо та виважено у спілкуванні між собою та викладачами, а також реагують належним чином, якщо стають свідками дій порушення професійної етики з боку інших здобувачів чи викладачів. У випадку епідеміологічного режиму виконують всі настанови протиепідеміологічних дій: носять маски, дотримуються соціальної дистанції, використовують антисептики тощо.
Політика щодо відвідування	Здобувачі повинні відвідувати усі лекції, семінари та інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Неприпустимими є пропуски та

	запізнення на заняття з неповажних причин. Користування мобільними пристроями під час заняття неприпустиме (за виключенням випадків, коли це пов'язане з виконанням завдання викладача)
Політика дедлайну	Доповідь до семінару має бути підготовлена у встановлені строки (розклад проведення занять) та розміщена у письмовому вигляді у відповідній вкладці в Гугл-класі. Обов'язковим є усний захист (не менше двох семінарів з першого модулю і двох семінарів з другого модулю). Усі інші доповіді до семінару разом з презентаціями прикріплюються у Гугл-клас не пізніше ніж через тиждень після того як відбувся семінар з відповідної теми (у випадку недотримання термінів оцінка знижується на 1 бал з кожного завдання). Аналогічним є дедлайн щодо виконання завдань модулю самостійної роботи. Завдання самостійної роботи має бути виконане у час, коли за розкладом відбувається семінарське заняття, планом якого передбачене виконання даного завдання.
Політика визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Визнаються результати навчання здобувача, здобуті в інший період, в іншому ЗВО або під час академічної мобільності відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та Положення про академічну мобільність
Політика визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Варто зазначити перелік курсів, освітніх платформ тощо для здобуття неформальної/інформальної освіти з навчальної дисципліни. Визнання результатів відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті в Університеті
Порядок відпрацювання пропущених занять	Відпрацювання пропущених занять з поважної причини у вигляді захисту семінарського заняття проводиться на останньому семінарському занятті зі змістового модулю (або під час проведення консультацій) Відпрацювання пропущених занять без поважної причини відбувається шляхом письмового виконання завдань, передбачених темою заняття. Перевірка виконаних завдань відбувається згідно графіку консультацій (остання п'ятниця місяця, 5 пара). Ці завдання не зараховуються як такі, що

	були захищені!
Політика оцінювання	Політика щодо оцінювання здобувачів освіти відповідає положенням, розробленим Міністерством освіти і науки та базується на формувальному оцінюванні (самооцінювання і взаємооцінювання), яке передусь підсумковому оцінюванню. Оцінювання має бути позитивним за принципом, фокусуючись на досягненнях, а не на невдачах. Усі види оцінювання ґрунтуються на чітко встановлених критеріях та показниках, що диференційовані за різними типами завдань
Політика щодо оскарження результатів оцінювання	<i>Перескладання підсумкової оцінки</i> з метою її підвищення не допускається, окрім ситуацій передбачених нормативними документами Університету, або неявки на підсумковий контроль з поважної причини. Оскарження результатів оцінювання відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Університеті, Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю з екзамену чи заліку
Політика про можливості навчання осіб із особливими освітніми потребами	Реалізується шляхом організації комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування створення адаптованої матеріально-технічної бази (пандуси) та надання комплексної підтримки (психологічної, соціальної)

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Становлення психології в донауковий період			
1.1. Предмет вивчення і етапи розвитку історії психології. Первісні уявлення про душу	1. Методологія історії психології	1. Місце і роль історії психології у системі психологічного знання. Принципи і методи історико-психологічного дослідження 2. Формування первісних психологічних уявлень про душу	
1.2. Виникнення психологічних знань у країнах Давнього Сходу		3. Виникнення психологічних знань у країнах Давнього Сходу	Словник
1.3. Психологічні погляди в період Античності.	2. Розвиток психології в період Античності (досократівський період) 3. Сократ. Платон	4. Розвиток психологічної думки в епоху античності	Словник
1.4. Розвиток психологічної думки періоду Середньовіччя	4. Психологічна думка і релігійні погляди в епоху Середньовіччя 5. Арабська		Словник 3. Самостійне опрацювання теми (робота з підручником, конспектом)
1.5. Гуманістичні ідеї епохи Відродження (кінець XIV – початок XVII ст.)	6. Антропологічні й гуманістичні ідеї епохи Відродження	5. Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження	
Змістовий модуль 2. Становлення і розвиток психології як самостійної науки			
2.1. Психологічна	7. Психологічна	6. Психологічні	Словник

думка епохи Просвітництва	думка періоду Нового часу і епохи Просвітництва	ідеї епохи Просвітництва	
2.2. Оформлення психології як самостійної науки	8.Становлення асоціативної психології	7.Становлення психології як науки у XIX столітті та розвиток її галузей	Словник
2.3. Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.–поч. XX ст.)	9-10.Розвиток психології на межі XIX-XX століть	8.Основні напрями та наукові школи XIX -XX століття 9.Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIXст.-поч. XX ст.)	4.Створення таблиць і схем розвитку напрямів психології
2.4. Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології у XX століття	11-12.Становлення і розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології у XX столітті	10-11.Психологія та філософське вчення другої половини XX століття	
Тема 2.5. Розвиток психології в Україні: з давніх часів і до сучасності	13.Розвиток психологічної науки в Україні (XX-XXI століття)	12.Українська психологія 20- 21 століття	

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює усі основні теми дисципліни.

При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали.

Індивідуальне завдання. Аналіз першоджерел визначних представників психологічної думки

5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1-2. Місце і роль історії психології у системі психологічного знання. Формування первісних психологічних уявлень про душу.

Питання для обговорення

1. Психологія як галузь гуманітарного наукового знання.
2. Основні фактори, що визначають розвиток психології.
3. Роль особистості вченого у розвитку історії психології та психологічних вчень
4. Специфіка, підходи і засоби організації історико-психологічного дослідження. Методи аналізу і тлумачення в історико-психологічному дослідженні.
5. Формування первісних уявлень про душу. Психологічне знання в міфології
6. Вчення про фетишизм. Виникнення і суть анімізму.
7. Тотемізм як тлумачення психічної діяльності живих істот.
8. Магія і шаманізм: специфіка та застосування в рамках міфологічної психології.
9. Старослов'янські міфологічні вірування в душу.
10. Душа у віруваннях стародавніх єгиптян

Семінар 3-4. Виникнення і розвиток психологічних уявлень в контексті філософії Давнього Сходу. Розвиток психологічної думки в епоху античності

Питання для обговорення

1. Зародження психологічної думки на Сході
2. Особливості релігійних вчень в Індії і Китаї
3. Уявлення про пізнання. Погляди на структуру
4. Матеріалістичні теорії. Вплив медицини та психологічні уявлення
5. Сутність натурфілософських поглядів Фалеса, Анаксимандра та Анаксимена. Розуміння природи душі Гераклітом
6. Особливості італійської філософії. Піфагор та піфагорійці про сутність речей
7. Характеристика психологічних поглядів Гіппократа
8. Філософсько-психологічна концепція Демокріта.
9. Філософи софісти: Протагор, Сократ, Платон, Аристотель.
10. Розвиток психології в елліністичний період. Школа кінізму: скептики, стоїки, епікурейці.

Рекомендації

Зробіть на основі першоджерел, ілюструючи цитатами, порівняльний аналіз поглядів двох вчених, наприклад: Аристотель – Платон, Демокрит – Платон, Аристотель – Демокрит.

Семінар 5-6. Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження й епоху Просвітництва

Питання для обговорення

1. Огляд творів італійських вчених Поджо Браччоліні, Леона Баттиста Альберті, Джанноцо Манетті, Джованні Піко делла Мірандоли, П'єтро Верджеріо, Леонардо Бруні, Еразма Роттердамського, Франческо Петрарка.
2. Втіленням гуманістичного ідеалу в творах Леонардо да Вінчі.
3. Основні теорії Нового часу: сенсуалізм, раціоналізм
4. Провісники нового етапу розвитку психології Галілео Галілей та Френсис Бекон. Проблема пізнання у концепції Френсиса Бекона .
Механістична природа психічного у концепції Галілео Галілея
5. Дуалізм Рене Декарта. Психофізіологічний паралелізм Рене Декарта
6. Раціоналізм Бенедикт (Барух) Спінози. Психофізичний монізм Бенедикта Спінози
Вчення про монади в роботах Готфріда Вільгельма Лейбніца. Психологія сприймання у концепції Готфріда Лейбніца
7. Аналіз робіт Томаса Гоббса.
8. Матеріалізм Джона Локка. Емпірична концепція Джона Локка. Внесок у розвиток асоціативної психології
9. Особливості матеріалізму французьких мислителів XVIII ст.
Французькі мислителі Шарль Луї де Монтеск'є, Марі Жан Антуан, Ніколя Кондорсе. Дені Дідро,
10. Французька емпірична психологія (Жульєн Ламетрі, Етьєн Кондільяк, Клод Гельвецій, П'єр Кабаніс, Жан Жак Руссо).
11. Німецька емпірична психологія (Христіан Вольф, Йоган Гербарт
12. Проблема пізнання у поглядах Еммануїла Канта
13. Значення робіт: Девіда Гартлі, Джорджа Берклі, Девіда Юма.
14. Психологічні концепції США (Бенжамен Раш, Джеймс Б'юкенен).
15. Виникнення та розвиток психології у 17 столітті. Касіян Сокович, Іннокентій Гізель, Стефан Яворський.
16. Розвиток психологічних ідей у 18 столітті. Феофан Прокопович, Михайло Козачинський, Сильвестр Кулябка, Григорій Савич Сковорода, Яків Козельський

17.Внесок Г.С. Сковороди у розвиток філософсько-психологічної думки.

Біографічний словник Френсіс Бекон, Галілео Галілей, Рене Декарт, Бенедикт Спіноза, Джордано Бруно, Готфрід Лейбніц, Джон Локк, Томас Гоббс

Семінар 7-8. Становлення психології як науки у ХІХ столітті та розвиток її галузей. Основні напрями та наукові школи ХІХ -ХХ століття

Питання для обговорення

1. Анатомічне вивчення нервової системи. Вчення Чарльза Бела про «нову анатомію мозку». Вчення про рефлекси М.Хола та І.Мюллера.
2. Вчення про органи відчуття. Принцип «специфічної енергії органів відчуття».
3. Асоціативна психологія Берклі і Юма. Закони асоціацій - «сугестій».
4. Перша програма позитивізму О.Конта.
5. Іраціоналізм та волюнтаризм А.Шопенгауера. Вульгарний матеріалізм в Німеччині. Матеріалістичні вчення демократів. В.Г.Белінський, А.І.Герцен та ін.
6. В. Вундт, як основоположник експериментальної психології
7. Становлення та розвиток біхевіоризму (Дж. Уотсон, Е. Торндайком, Е. Толмена, К. Халл). Теорія оперантного біхевіоризму Б. Ф. Скіннера. Еволюція біхевіоризму.
8. Передумови виникнення та розвиток гештальтпсихології (Е. Мах, М. Вертгеймер, К. Коффка і В. Келер. Теорія поля Курта Левіна
9. Психоаналіз. З.Фрейд та його теорія. Характеристика етапів психосексуального розвитку, захисних механізмів та структури особистості в класичному психоаналізі.
10. Аналітична психологія К.-Г. Юнга. Індивідуальна психологія А. Адлера. Соціокультурна теорія особистості К. Хорні
11. Неофрейдизм: основні представники, ідеї та категорії. Неофрейдизм Е. Фромма
12. Роль у становленні української психологічної думки у ХІХ - ХХ століттях вчених: Максимовича М.О., Юркевича П.Д., Потебні О.О., Сікорського І.О., Ланге М.М., Челпанова Г. І

Біографічний словник: Герман Гельмгольц, Йоганес Мюллер, Густав Фехнер, Людвіг Ланге, М.М. Ланге, Герман Еббінгауз, Еміль Крепелін, Альфред Біне, Вільям Штерн, Адольф Кетле, Френсіс Гальтон, Джеймс Кеттел, О.Ф. Лазурський, , Чарльз Дарвін, І.М. Сєченов, П.Ф. Каптерєв, П.Ф. Лесгафт

Семінар – колоквіум 9 (проміжний контроль).

План

1. Тезаурус психологічної науки на початку XX століття (перевірка ведення словника та знання основних понять)
2. Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIXст.-поч. XX ст.): обговорення результатів складання таблиць

Семінар 10-11. Психологія та філософські вчення другої половини XX століття

Питання для обговорення

1. Альберт Бандура, як провідний теоретик соціально-когнітивної школи.
2. Теорія Джуліана Роттера
3. Генетично-когнітивна психологія (Ж. Піаже) . Вчення Піаже про розвиток інтелекту.
4. Сутність концепції «особистісних конструктів» Джорджа Келлі
5. Теорія когнітивного дисонансу Леона Фестінгера.
6. Теорія структурного балансу Фріца Хайдера.
7. Теорія комунікативних актів Теодора Ньюкома
8. Основні положення та принципи гуманістичної психології: Теорія Абрахама Маслоу
9. Теорія Карла Роджерса

Обговорення результатів виконання індивідуального завдання: Аналіз першоджерел визначних представників психологічної думки

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни виконуються студентами самотійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює основні теми 2 змістового модулю. При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, зокрема першоджерела.

Індивідуальне завдання. Підберіть та зреферуйте статтю. Визначте її мету, основні положення, зробіть стислий висновок. Висловіть власну думку щодо нових у науці психологічних положень

Автори статей: Г.Боринг, Джон Б.Уотсон, К.Левін, Е.Толмен, М.Вертгеймер, В.Келер, З.Фрейд, В.Дильтей, Е.Шпранген

Схема аналізу:

1. Мета статті.

2. Основні теоретичні положення.
3. Висновки статті (з висловлюванням власної позиції).

Біографічний Словник: Едвард Толмен, Карл Халл, Берхауз Скіннер, Курт Левін, Карен Хорні, Вільгельм Райх, Еріх Фромм

Семінар 12. Українська психологія 20-21 століття.

Питання для обговорення

1. Видатні персоналії української психології 20-21 ст.
2. Аналіз історії наукової школи на прикладі Харківської наукової школи психології. Актуальні проблеми психології 21 ст.
3. Видатні вітчизняні психологи останнього століття.
4. Вчення про суспільство ризику. Феномен суспільства спектаклю.
Інформаційне суспільство та суспільство постмодерну

Підготуйте повідомлення про напрямки психологічних досліджень українських вчених та розроблені ними наукові теорії і концепції на сучасному етапі (письмово)

Прізвище, ім'я, по батькові вченого

Напрямок роботи та назва розробленої теорії (концепції)

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Підготовка тематичних повідомлень до семінарських занять

передбачас опрацювання питань семінарського заняття, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки письмової доповіді:

- 1) Оберіть питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані семінарського заняття, а у письмовому вигляді більш глибоко підготувати одне. До інших питань варто продумати питання, які б ви хотіли поставити іншому доповідачу).
- 2) Візьміть у бібліотеці університету (е-бібліотеці) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. Не користуйтеся сумнівними джерелами інформації! Штучний інтелект може бути використаний лише для того, щоб отримати попереднє уявлення про передбачуваний зміст доповіді та її структуру.
- 3) Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання семінарського заняття. Прочитайте ці розділи.
- 4) Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- 5) Визначте основні поняття, які ви необхідно розкрити.
- 6) При підготовці доповіді обов'язковим є застосування того чи іншого методу наукового пізнання. Для цього треба опрацювати кілька джерел інформації, що дозволить порівняти особливості розкриття даного питання в різних джерелах (метод індукції, метод порівняльного аналізу), визначити проблемні моменти в опрацьованому матеріалі (метод проблемноорієнтованого аналізу), виявити переваги і недоліки різних концепцій (метод критичного аналізу). Це дозволить зрозуміти закони розвитку психологічної думки. Якщо якісь моменти вам незрозумілі, доцільно звернутись за консультацією до викладача.
- 7) На основі плану семінарського заняття сформулюйте питання до інших доповідачів

8) Рекомендується для самоперевірки засвоєння теми, відповісти на тестові питання. Це дозволить своєчасно виявити прогалини у знаннях, ліквідувати їх та у подальшому успішно скласти екзамен. Пам'ятайте, іноді прості речі дають значні результати!

Доповідь передбачає наявність логічної структури (вступ, основна частина, висновок). Текст повинен бути аргументованим, лаконічним, оригінальним та висвітлювати суб'єктивну позицію автора. Важливими є також: чіткий зв'язок абзаців, використання мови, що створює ілюзію живої комунікації, та уникнення плагіату, сленгу та ненормативної лексики.

Основні вимоги до тексту:

- Структура: має містити вступ (постановка тези/проблеми), основну частину (аргументація та аналіз) та висновок (узагальнення та підсумки).
- Аргументованість: викладена позиція має бути підкріплена переконливими доводами, прикладами з життя, історичними подіями, цитатами чи аналізом.
- Суб'єктивність: виражає унікальну думку автора, його особистий світогляд та ставлення до теми, що відрізняє його від інформаційних текстів.
- Лаконічність: важливо висловлювати думки стисло, ясно та уникати зайвої інформації, зосереджуючись на головній ідеї.
- Оригінальність: не допускається плагіат або використання чужих робіт; есе має засвідчувати самостійне мислення автора.
- Логічність: думки мають розкриватися послідовно, без різких стрибків, з чіткою внутрішньою логікою.

Вимоги до оформлення:

- Шрифт: Times New Roman, розмір 14.
- Міжрядковий інтервал: 1,5.
- Вирівнювання тексту: по ширині.
- Поля: ліворуч – 2 см, праворуч – 1,5 см, зверху та знизу – 2 см.
- Абзацний відступ: 1,25 см.

- Мова: українська

Обсяг письмової доповіді – 3-4 сторінки тексту (шрифт 14, інтервал 1,5)

Підготовка усних виступів, в тому числі презентації доповіді на семінарське заняття.

Протягом вивчення всіх тем курсу ви вчилися виступати перед аудиторією, задавати питання, дискутувати, доводити свою думку. Захист письмової доповіді на семінарському занятті . передбачає вміння презентувати зроблене на загал та захистити результати своєї роботи.

Алгоритм підготовки до захисту:

- Виконайте усі необхідні пункти з підготовки завдань, що потребують підготовки письмової доповіді та презентації.
- За результатами проведеної роботи зверніть увагу на ключові моменти письмової доповіді. Пам'ятайте, що читання всього тексту доповіді займає дуже багато часу. На захист однією доповіді відводиться 10 хвилин. Якщо за цей час ви не встигнете викласти ключові положення, до вас буде дуже багато питань.

6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід’ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

п/н	Зміст навчального матеріалу	Вид діяльності	Кількість годин за формами здобуття освіти	
			очна (дені)	заочна
1	Теми 1.1-1.5, 2.1-2.5	Підготовка презентації доповіді	12	12
2	Теми 1.2-1.5, 2.1-2.5	Робота по веденню словника основних термінів	8	8
3	Первісні уявлення про душу	Підготовка доповіді на семінар	8	4
	Виникнення психологічних знань у країнах Давнього Сходу		4	
	Психологічні погляди в період Античності		4	4
	Гуманістичні ідеї епохи Відродження (кінець XIV – початок XVIIст.).		4	
	Психологічна думка епохи Просвітництва		4	
	Оформлення психології як самостійної науки		4	
	Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.- поч. XX ст.)		4	4
	Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології		4	
	Розвиток психології в Україні: з давніх часів і до сучасності		4	
4	Предмет вивчення і етапи розвитку історії психології	Самостійне опрацювання теми. Робота з підручником і текстом лекцій. Тести		6
	Виникнення психологічних знань у країнах Давнього Сходу			8
	Психологічні погляди в період Античності			4
	Розвиток психологічної думки періоду Середньовіччя		2	4
	Гуманістичні ідеї епохи Відродження (кінець XIV – початок XVIIст.).			10

	Психологічна думка епохи Просвітництва			10
	Оформлення психології як самостійної науки			8
	Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.–поч. XX ст.)			8
	Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології у XX столітті			16
	Розвиток психології в Україні: з давніх часів і до сучасності			10
4	Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.- поч. XX ст.) Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології	Створення таблиць і схем розвитку напрямів психології	2 2	2 2
5	Індивідуальне завдання Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології	Аналіз першоджерел визначних представників психологічної думки	6	6
6	Підготовка до екзамену		30	30
	Всього		100	138

1. Самостійне опрацювання теми. Робота з підручником і текстом лекцій. Тести

Для денної форми навчання. Робота з підручником: Розвиток психологічної думки періоду Середньовіччя. Семінар з цієї теми не передбачений. Для перевірки виконання завдання використовуються тести.

Для заочної форми навчання. Необхідно самостійно опрацювати теми:

- 1) Місце і роль історії психології у системі психологічного знання.
Принципи і методи історико-психологічного дослідження
- 2) Виникнення психологічних знань у країнах Давнього Сходу
- 3) Психологічні погляди в період Античності
- 4) Розвиток психологічної думки періоду Середньовіччя
- 5) Гуманістичні ідеї епохи Відродження (кінець XIV–початок XVIIст.).

- 6) Психологічна думка епохи Просвітництва
- 7) Оформлення психології як самостійної науки
- 8) Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.–поч. XX ст.)
- 9) Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології у XX століття
- 10) Розвиток психології в Україні: з давніх часів і до сучасності

Для перевірки виконання завдання використовуються тести. З кожної теми – 20 питань. 1 питання – 0,4 бала.

2. Рекомендації щодо складання термінологічного словника.

Складання термінологічного словника є видом самостійної роботи студента, що включає збір та систематизацію визначень термінів психологічної науки, які описують психологію як науку, вид діяльності, професію

У словнику зазначаються визначення термінології психології з обов'язковим посиланням на відповідні науково-теоретичні джерела. Мають бути розкритий зміст понять, що позначаються відповідними термінами.

Рекомендується звернути увагу на проблему узгодженості термінології, що міститься в різних джерелах.

Обов'язковими є посилання на джерела, що містять вказані у термінологічному словникові визначення.

Рекомендується зробити узагальнюючий результат аналізу термінології, насамперед стосовно того, як змінювались підходи до визначення тих чи інших психологічних понять

3. Виконання проблемного завдання: складання порівняльної таблиці

При вивченні теми 2.3. Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.–поч. XX ст.) і теми 2.4. «Становлення та розвиток сучасних

напрямів зарубіжної психології» пропонується скласти таблицю у якій відобразити основні напрями розвитку психологічної науки за відповідні періоди (дві таблиці). Вам пропонується самостійно обрати критерії, за якими буде визначено особливості того чи іншого теоретико-методологічного підходу в психології. Важливо, щоб усі ячейки таблиці були заповнені

Таблиця 1 Вектори розвитку психології як науки (друга половина XIX ст.–поч. XX ст.)

Науковий підхід	Наукова школа	Видатні представники	Провідні ідеї
Асоціативна психологія		Джеймс Мілль	
		Джон Стюарт Мілль	
		Томас Браун	
		Іоганн Фрідріх Гербарт	
		Олександр Бен	
		Гербарт Спенсер	
Експериментальна психологія		В.Вундт	
		Г.Т.Фехнер	
		Е.Г.Вебер	
		Г.Гельмгольц	
	Вюрбурзька школа	Освальд Кюльпе	
		Отто Зельц	
		Карл Людвиг Бюлер	
Структуралізм		Е.Тітченер	
Функціоналізм		В.Джемс	
		Франц Brentano	
		Карл Штумпф	
	Чикаазька школа	Джон Дьюї	
		Джеймс Роуленд Енджелл	
Описова психологія (динамічна психологія)	Колумбійська школа	Роберт Вудвортс	

Таблиця 2 Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології

Назва концепції				
	А.Маслоу			
		Структура особистості		
	К.Роджерс			

4. Конспектування та аналіз першоджерел передбачає поглиблений розгляд теми «Становлення та розвиток сучасних напрямів зарубіжної психології». Такий підхід доцільно застосовувати при підготовці до семінарського заняття, які передбачають розгляд тем наукового періоду історії психології. Це дозволить більш глибоко розкрити те питання, яке обране вами для підготовки письмового повідомлення. Для конспектування доцільно підібрати додаткові статті, але не просто з будь-якого сайту з Інтернету, а з надійних джерел, якими можуть бути фахові журнали, монографії тощо.

Алгоритм підготовки

- 1) Прочитайте запропоноване першоджерело.
- 2) Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- 3) Складіть план (простий або складний).
- 4) Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- 5) Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, за потреби, схеми, таблиці, графіки тощо.
- 6) Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

5. Підготовка до підсумкового екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому.

Алгоритм підготовки

- 1) Ознайомтеся з переліком питань та завдань до екзамену.
- 2) Підберіть підручники, методичні рекомендації або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік ви можете знайти в робочій програмі або методичних)
- 3) Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- 4) Визначте рівень знань з кожного питання.
- 5) Визначте питання, які потребують більш ретельної підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять.
- 6) Для самоперевірки виконайте тестові завдання

7. КРИТЕРІЇ ТА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і за результатами виконання завдань самостійної роботи. Передбачені такі види контрольних заходів: усна співбесіда під час лекційних занять, усний захист повідомлень за темою семінарського заняття, використання питань для самоперевірки і взаємного оцінювання, перевірка письмового звіту за результатами виконання письмових завдань, перевірка словника, перевірка есе.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. Порядок проведення екзамену визначається Положенням про організацію освітнього процесу в ТНУ імені

В.І.Вернадського.

Здобувачу, який **не набрав прохідного мінімуму (36 балів)** з навчальної дисципліни, - до екзамену не допускається. Він отримує незадовільну оцінку і вважається таким, що має академічну заборгованість. Для ліквідації академічної заборгованості здобувач освіти має набрати мінімальну кількість балів – 36 і скласти екзамен (підготовка за питаннями, поданими в силабусі).

Методи контролю та оцінювання

усне опитування: у тому числі само оцінювання і взаємооцінювання

*перевірка письмових робіт: доповідь до семінару, презентація, есе
конспект, словник*

метод програмованого контролю: тестовий контроль

Розподіл балів за видами діяльності (денна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль І		Модуль 2		Форма контролю
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	
Захист доповіді на семінарському занятті	7	3	21	3	21'	Екзамен 40
Підготовка презентації	3	3	9	3	9	
Тести за результатами опрацювання теми	0,5	20	10			
Ведення словника та перевірка знання понять	10			1	10	
Проблемне завдання: складання порівняльної таблиці	5			2	10	
Індивідуальне завдання: конспект першоджерел	10			1	10	
Разом			40		60	
Розрахунок балу за курс $(40+60) \times 0,6 + 40 = 100$						

Розподіл балів за видами діяльності (заочна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль І		Модуль 2		Форма контролю
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	

Захист доповіді на семінарському занятті	7	2	14	1	7'	Екзамен 40
Підготовка презентації	3	2	6	1	3	
Тести за результатами опрацювання теми	0,4	50	20	50	20	
Ведення словника та перевірка знання понять	10			1	10	
Проблемне завдання: складання порівняльної таблиці	5			2	10	
Індивідуальне завдання: конспект першоджерел	10			1	10	
Разом			40		60	
Розрахунок балу за курс $(40+60) \times 0,6 + 40 = 100$						

УВАГА!!! Оскільки дисципліна завершується складанням екзамену, максимальний бал за аудиторну і самостійну роботу – 60 балів. Тому накопичена сума балів буде помножена на коефіцієнт 0,6.

Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих форм здобуття освіти та видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання для кожного виду робіт

Оцінювання результатів *поточної роботи* (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

Критерії оцінювання завдань репродуктивного характеру :

Критерій	100%	80%	60%	40%	0%
Факт виконання завдання: вчасність, повнота (змістовність, ґрунтовність),	Повністю і вчасно	Повністю/вчасно	Повністю/невчасно	Частково/невчасно	Невиконано
Відповідність вимогам: різноманітність джерел, здатність оперувати фактами і відомостями, аналізувати, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення, формулювати висновки	Без зауважень	Несуттєві недоліки	Суттєві помилки	Суттєві помилки	

Підготовка презентації (3 бала)

Ведення словника та перевірка знання основних понять (10 балів)

Проблемне завдання: складання порівняльної таблиці (розвиток напрямів психології: кінець XIX-початок XX століття) (2x5 балів)

Завдання творчого характеру

Критерій	100%	80%	60%	40%	0%
Факт виконання завдання: вчасність, повнота,	Повністю вчасно	Повністю/ вчасно	Повністю/ невчасно	Частково/ невчасно	Неви- конано
Обґрунтованість відповіді: аргументованість суджень переконливість доказів, доповідь не обмежена матеріалами підручника, продемонстровано зв'язок теорії практикою; конкретність висновків;	Не викликає сумніву	Наявна	Фрагментарна	Сумнівна	Відсутнє
Творчий підхід і індивідуальний стиль: нестандартний підхід у подачі матеріалу, специфічність способу виконання завдання; участь у дискусіях та доповненні відповідей інших	Чітко простежується	Простежуєт ся	Скоріше простежується	Майже простежується	відсутній

Захист доповіді на семінарському занятті (7б.)

Конспект і критичний аналіз першоджерел (10б.)

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів *підсумкового (семестрового) контролю*, є такі:

- виконання всіх *видів навчальної роботи*, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер *знань* навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

- *характер відповідей* на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

- вміння *застосовувати* теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

- вміння аналізувати *достовірність* одержаних результатів

Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми здобуття освіти та форми підсумкового (семестрового) контролю.

Розподіл балів за темами занять

Поточне оцінювання та самостійна робота												Всього балів		
Змістовниймодуль 1						Змістовниймодуль 2						За підс. зм. модулів / тем занять та СР	Додат кові бали	Екзамен
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	СР	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	СР			
6	3	3	6	3	3	3	3	6	15	6	3		10	40
24 бала						36 балів								
Порогові бали												0-60	0-10	0-40
Загальна рейтингова оцінка												100		

Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Значення оцінки
		для екзамену	для заліку	
A	90 - 100 балів	«відмінно»/«excellent»	«зараховано»/«passed»	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80 - 89 балів	«добре»/		Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок

C	75 - 79 балів	«good»		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 - 74 балів	«задовільно»/ «satisfactorily»		Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 - 68 балів			Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з можливістю повторного складання)	«не за- раховано» / «failed»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29 балів	«незадовільно»/ «unsatisfactory» (з обов'язковим повторним курсом)		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.
2. Токарева Н. М. Історія психології: від витоків до епохи Просвітництва: підручник для здобувачів освіти ступеня бакалавра освітньо-професійної програми 053 Психологія. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2022 (Частина I). 384 с.
3. Ковальчук З. Я. Історія психології: курс лекцій. Частина 1. для студентів спеціальностей «Психологія», «Практична психологія» / З. Я. Ковальчук. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 206 с.
4. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. ; Вид. друге, допов. Харків : Константа, 2020. 320 с.
5. Махній М.М. Історія психології: навчальний посібник /М.М. Махній. Київ: Видавничий Дім “Слово”, 2016. 472 с.

Додаткова література

9. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній Світ. Середні віки. Відродження : навч. посіб. К. : Либідь, 2005. 916 с.
10. Історія психології : курс лекцій : навчальний посібник / уклад. Н. В. Гриньова. Умань : Візаві, 2012. 209 с.
11. Поліщук О.А, Антична психологія та основні філософські ідеї античного періоду. К. Наукова думка, 2016. 123 с.
12. Історія психології: від античності до початку XX століття: навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.
13. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини. Київ: Центр учбової літератури, 2022, 396 с.
14. Щербакова І.М. Практикум з історії психології. Навчальний посібник. Суми. Вид-во СумДПУ ім. А. Макаренка. 2014. 160 с.
15. Гололобова К.О. Філософія близького та середнього сходу VII–XIV. К.: VADEX, 2017. 347
16. Жуков С. Історія психології. Навчальний посібник К. Центр навчальної літератури, 2015 222 с
17. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. К.: Фоліо, 2020. 1020 с.
18. Роменець В. А. Історія психології епохи Відродження. К.: Вища школа, 1988. 408 с
19. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва: Навч. Посібник. К.: Вища школа, 1993. – 568 с.
20. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва: Навч. посібн. / В. А. Роменець. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
21. Історія психології XX століття Роменець В.А. Маноха І. П. Навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Либідь, 2017 р. 1056 с.
22. Роменець В. А. Історія психології XIX – початку XX століття / В.А. Роменець. К.: Вища школа, 1995. 613 с

23. Мясоїд П. Психологічне пізнання: історія, логіка, психологія К.: Либідь, 2016, 560 с.
24. Рибалка В.. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці. Житомир, Вид-во ЖГУ 2015
25. Данилюк І. Історія психології в Україні. К.:Либідь, 2002.234с.
26. Костюк Г.С. Нариси з історії вітчизняної психології. Київ: Радянська школа, 1959, 256с.
27. Боришевський М.Й. Духовні цінності в становленні особистості громадянина. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 1. С. 144-150.
28. Максименко С.Д. Основи генетичної психології. *Проблеми медицини*. 1998. № 1. С. 8-14.
29. Москаленко В.В., Циба В.Т. Культурно-діяльнісна концепція соціалізації особистості //Педагогіка і психологія. 1996. № 3. С. 136-142.
30. Педагогічна психологія / Л.М. Проколієнко, М.Й. Боришевський, В.О. Моляко та ін.; За ред. Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. К., 1991.
31. Психологія / За ред. Г.С. Костюка. К., 1968.
32. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ століття. К., 1998

Інформаційні ресурси.

<https://youtu.be/tj0GF9ajwxw?feature=shared>

http://library.zsmu.edu.ua/cgi/irbis64r_14/fulltext/Psihologija/ZhdanAN04_Istor_p s.pdf

https://youtu.be/ecjKA-E08Qo?si=28_ze7OmMOfkZj2q

Петренко В.С. Арістотелізм і арабомусульманський світ.
<file:///C:/Users/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D1%8B%D1%87/Downloads>

Моляко В.О. Г.С. Костюк, як видатний стратег психологічної науки.
<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v12/i26/3.pdf>

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Модуль 1 Донауковий період розвитку психологічної думки**1. Історія психології вивчає:**

- а. закономірності методу психологічного аналізу;
- б. закономірності формування і розвитку поглядів на психіку на основі аналізу різних підходів до розуміння її природи, функцій і генезису;
- в. різні області культури і науки.

2. Предмет історії психології - це

- а. погляди на предмет психології, на методи вивчення психіки, її зміст;
- б. психіка;
- в. аналіз психологічних шкіл.

3. Основне завдання історії психології полягає в:

- а. тому, щоб через аналіз минулого психології визначити її сучасний стан і прогнозувати її майбутнє;
- б. виявленні сильних і слабких положень психологічних концепцій минулого;
- в. пошуку взаємозв'язків між особливостями культурно історичного періоду і поглядами на природу психічного.

4. До основних методів історії психології не відноситься:

- а. біографічний та автобіографічний;
- б. історико-системний метод;
- в. спостереження.

5. В процесі становлення психології виокремлюють предмет вивчення (зазначити зайве):

- а. свідомість;
- б. поведінка;
- в. розвиток.

6. Анімізм - це

- а. сукупність вірувань і обрядів, в основі яких лежить віра у можливість впливати на людей, предмети і явища навколишнього світу надприродним шляхом;
- б. віра в «духовні» сутності, які знаходяться в предметах або існують окремо від них;
- в. віра в існування надприродних зв'язків, родинних зв'язків між спільнотами людей і певним видом тварин або рослин.

7. Фетишизм – це

- а. шанобливе ставлення до різних об'єктів дійсності, яким люди приписували надприродні властивості, здатність допомагати, лікувати, берегти від ворогів;
- б. віра в існування надприродних зв'язків, родинних зв'язків між спільнотами людей і певним видом тварин або рослин;
- в. сукупність вірувань і обрядів, в основі яких лежить віра у можливість впливати на людей, предмети і явища навколишнього світу надприродним шляхом.

8. Китайська стародавня психологія має своїм основним предметом:

- а. відношення традицій і вчинку;
- б. відношення спадкового та середовища;
- в. відношення причини та наслідку.

9. Дао – це вихідна основа буття, що безпосередньо спрямовує поведінку людини, його можна досягнути:

- а. сповідуючи відповідну релігію;
- б. дотримуючись традиційних ритуалів і церемоній;
- в. завдяки медитації.

10. Конфуціанством була поставлена проблема:

- а. співвідношення причини та наслідку;

- б. співвідношення закономірного та випадкового;
- в. співвідношення вродженого і набутого у людській психіці.

11. Для Індії вихідними стали тексти:

- а. Буддизму;
- б. Вед;
- в. Джайнізму.

12. Ядро поглядів Будди складає чотири благородних істини:

- а. віри, просвіти, чистоти; благородства;
- б. благочинства, порядності, щирості, добра;
- в. страждання; причини; звільнення; шляху.

13. Йога - це

- а. система вірування в Індії;
- б. напрямок психології в Китаї;
- в. комплекс прийомів для досягнення особливого духовного стану.

14. Хронологічними рамками античної психології прийнято вважати:

- а. VIII (VII) ст. до н. е.-IV (VI) ст. н. е.
- б. VII (VI) ст. до н. е.-IV (VI) ст. н. е.
- в. VI (VII) ст. до н. е.-IV (VII) ст. н. е.

15. Засновником мілетської школи був:

- а. Герекліт;
- б. Фалес;
- в. Платон.

16. Засновник афінської школи, основоположник принципу системності (організації) у вивченні природних явищ:

- а. Анаксагор;
- б. Емпедокл;
- в. Анаксимандр.

17. Гіппократ є автором:

- а. гуморального вчення про темпераменти;
- б. ідеї про розумну регуляцію поведінки;
- в. теорії атомізму.

18. Аристотель розробив:

- а. схему ієрархій здібностей як функцій душі (душа рослинна, відповідальна за живлення, душа тваринна - за відчуття і емоції; душа розумна - за мислення);
- б. концепцію Логосу;
- в. стоїцизм.

19. Вченню Платон не належить:

- а. думка, що душа відноситься до світу ідей, вона безсмертна і здатна до переселення;
- б. відкриття внутрішньої мови і процесу її породження - інтеріоризації;
- в. заперечення конфлікту мотивів.

20. Сократівський діалог - це

- а. дедуктивний метод навідних питань;
- б. засудження співрозмовника;
- в. внутрішній діалог.

21. До філософських шкіл античності не відносяться:

- а. епікурейці;
- б. стоїки;
- в. схоласти.

22. Діоген закликав

- а. до вивчення атомістичного складу душі;
- б. відмовитися від розкоші і задоволень, до «самоізоляції від суспільства», піти до єства;

в. до суспільної активності.

23. Однією з найбільш важливих характеристик психологічних ідей в Середньовіччі був її тісний зв'язок з:

- а. мистецтвом;
- б. філософією;
- в. релігією.

24. Етап апологетики (II-IV ст.) характеризується:

- а. суперечністю між ідеалізмом та матеріалізмом;
- б. антагонізмом між психологією і богослов'ям;
- в. суперечністю між номіналізмом та реалізмом.

25. Августин Блаженний вважав:

- а. основою душі є тіло;
- б. що усі знання закладені в душі, яка живе і рухається до Бога;
- в. що християнство не здатне описати поняття душі.

26. Роджер Бекон наголошував на необхідності:

- а. вивчати природу шляхом спостереження і досвіду;
- б. вивчати психіку людини ;
- в. вивчати системно навколишнє середовище.

27. Зміст найвищого пізнавального інтересу людини на думку Фоми Аквінського є:

- а. пізнання природи;
- б. пізнання сутності речей;
- в. пізнання Бога та любов до нього.

28. Даний вислів: «Сутності не потрібно приумножувати без необхідності» - це:

- а. правило економії Л. Моргана;
- б. правило економії «лезо Оккама»;
- в. правило економії «лезо Гітченса».

29. Основним філософським творам Авіцени був:

- а. «Корисна книга»;
- б. «Книга здоров'я»;
- в. «Книга зцілення».

30. Вчений, який розглядав око в якості найтонкішого оптичного приладу, математично й експериментально обґрунтовує закони відображення і преломлення світла:

- а. Авіцена;
- б. Альгазен;
- в. Арістотель.

31. Характерні ознаки культури періоду Відродження такі, за виключенням (зазначити зайве):

- а. поява гуманізму як ідейного руху;
- б. повернення до спадщини Античності;
- в. тісний зв'язок психології з релігією.

32. Науковець, який вважав, що дитина має право на правильне виховання, її внутрішній світ – це божественний світ, і до нього не можна ставитися жорстоко:

- а. Еразм Роттердамський;
- б. П'єтро Верджеріо;
- в. Леонардо Бруні.

33. Предметом посиленої уваги цього науковця стає людське око як особливий орган чуттєвого пізнання, що дає можливість сприймати природу в її внутрішніх зв'язках:

- а. Авіцена;
- б. Еразм Роттердамський;
- в. Леонардо да Вінчі.

34. Однією з головних проблем П'єтро Помпонаці є співвідношення:

- а. розуму та віри;
- б. інтелекту та волі;
- в. спадкового та набутого.

35. Напрямок, що ґрунтується на провідній ролі чуттєвого пізнання дійсності:

- а. номіналізм;
- б. сенсуалізм;
- в. раціоналізм.

36. Напрямок, прихильники якого стверджували, що в основі психіки людини покладено або вроджені поняття, або ті, що розвиваються на основі задатків і нахилів:

- а. номіналізм;
- б. сенсуалізм;
- в. раціоналізм

37. Характерною рисою філософського світогляду Рене Декарта є:

- а. ідеалізм;
- б. дуалізм;
- в. сенсуалізм.

38. Рене Декарту належить вислів:

- а. «Мудрість – дочка досвіду»;
- б. «Я мислю, отже, я існую»;
- в. «Я знаю, що я нічого не знаю».

39. Найвищим етапом пізнавальної діяльності за Б. Спінозою вважалася:

- а. інтуїція;
- б. раціоналізація;
- в. ідеалізація.

40. Вчений, який стверджував, що монада – це духовна субстанція, а не матеріальна одиниця буття:

- а. Б. Спіноза;
- б. Р. Декарт;
- в. Г. Лейбніц.

41. Період Просвітництва характеризують такі положення, окрім (зазначити зайве):

- а. поява гуманізму як ідейного руху;
- б. розвиток природничо-наукового знання;
- в. виголошення ідей «природного права», що визнає рівність людей.

42. В Англії набула особливого поширення і розвитку психологічна школа:

- а. механістична;
- б. асоціативна;
- в. раціоналістична.

43. Концепція знання Дж. Локка базується на принципах:

- а. «Авторитет Святого Письма вище всіх здібностей людського розуму»;
- б. «у розумі немає нічого, чого не було б у відчуттях»;
- в. «розумію, щоб вірити, а не вірю, щоб розуміти».

44. У визначенні критерія істини згідно з Д. Берклі, є ясність і виразність чуттєвого сприйняття людини, її відчуттів. Схожі погляди виражав:

- а. Р. Декарт;
- б. Д. Юм;
- в. Дж. Локк.

45. Вчений, який стверджував, що природа сильніша за людський розум і що «людина-філософ» має поступитися «людині-природі»;

- а. Ф. Бекон;
- б. Д. Юм;
- в. Д. Гартлі.

46. Вчений, який зазначав, що необхідно слідувати природному перебігу розвитку внутрішньої природи дитини, її внутрішній гармонійності:

- а. Дж. Локк;
- б. Д. Юм;
- в. Ж. – Ж. Руссо.

47. Український культурно-освітній діяч, письменник, який ставить перед психологією практичні завдання жити у відповідності з природою:

- а. Інокентій Гізель;
- б. Стефан Яворський;
- в. Касіян Сокович.

48. Кого з українських просвітників називали Арістотелем:

- а. Інокентія Гізела;
- б. Стефана Яворського;
- в. Касіяна Соковича.

49. Вчений, який вказував на зв'язок моральних чеснот та знання наукового:

- а. Інокентія Гізела;
- б. Стефана Калиновського;
- в. Касіяна Соковича.

50. Другим наставником людини Г.С. Сковорода вважав, що є:

- а. мораль та етика;
- б. наука і просвітництво;
- в. право і закон.

Модуль 2 Науковий період розвитку психологічної думки

1. Експериментально дослідив диференційний поріг для тактильних відчуттів:

- А) Ернст Вебер
- Б) Поль Бок
- В) Іоганес Мюллер

2. Формула пізнання «бути – означає бути у сприйнятті» належить:

- А) Дж. Локку
- Б) Д. Берклі
- В) Р. Декарт

3. В. Вундт створив першу в світі психологічну лабораторію (Інститут експериментальної психології)

- А) у 1873 році
- Б) у 1890 році
- В) у 1879 році

4. Підхід В Вундта дістав назву

- А) структуралістського
- Б) волюнтаристського
- В) асоціативного

5. Крива забування, сутність якої в тому, що процес забування в часі відбувається неоднаково, спочатку дуже швидко, згодом – повільно, належить:

- А) В. Джемсу
- Б) В. Вундту
- В) Г. Еббінгаузу

6. Представники Вюрцбурзької психологічної школи зосередили дослідження на вивченні:

- А) мислення
- Б) пам'яті
- В) сприйняття

7. Одним із засновників функціоналізму був вчений:

- А) Е. Тітченер

- Б) В. Джемс
- В) О. Кюльпе

8. Предметом психології повинен стати зміст свідомості, стверджував:

- А) Е. Тітченер
- Б) Е. Торндайк
- В) Р. Вудвордс

9. Концепція Р. Вудвортса називалася:

- А) «динамічна психологія»
- Б) «гуманістична психологія»
- В) «структуралістська психологія»

10. Структуралізм – психологічна система

- А) Е. Тітченера
- Б) Е. Торндайка
- В) Р. Вудвордса

11. Закон ефекту та закон вправи були сформульовані в межах

- А) біхевіоризму
- Б) функціоналізму
- В) коннекціоналізму

12. У французькій психологічній школі одним із центральних стало питання:

- А) про поведінкові механізми
- Б) про співвідношення свідомого і несвідомого у психіці
- В) про пізнавальні процеси

13. Локус контролю досліджувався представником

- А) біхевіоризму
- Б) функціоналізму
- В) соціологізаторського напрямку

14. Провідний напрям у психології предметом якого стала поведінка, яку досліджували шляхом експериментального вивчення факторів, що впливають на її формування:

- А) біхевіоризм
- Б) гештальтпсихологія
- В) глибинна психологія

15. Перше експериментальне вивчення зв'язку (коннекції) між стимулом і реакцією, було реалізоване

- А) Д. Уотсоном
- Б) Б. Скіннером
- В) Е. Торндайком

16. Вчений, який доводив, психологія повинна виключити свідомість зі свого предмета, залишивши в ньому тільки поведінку

- А) Дж. Уотсон
- Б) Е. Торндайк
- В) Б. Скіннер

17. Автор теорії оперантної поведінки:

- А) Е. Торндайк
- Б) Б. Скіннер
- В) Е. Толмен

18. М. Вертгеймер проводив дослідження, спрямовані на вивчення:

- А) сприйняття руху
- Б) зорового сприйняття
- В) сприйняття звуку

19. Головна ідея школи гештальтпсихології :

- А) в основі психіки лежать не окремі елементи свідомості, а цілісні фігури - гештальти

- Б) пізнання не пов'язане з процесом зміни, трансформації цілісних гештальтів
- В) розумовий процес не може бути розділений на етапи

20. К. Левін розробив

- А) теорію психологічного поля, теорію стилів спілкування і керівництва, теорію конфлікту
- Б) поняття компенсації як механізму особистісного розвитку
- В) поняття Я-концепції та самооцінки

21. Вчений, який стверджував, що причини дій людини знаходяться у площині взаємодії поведінки, когнітивної сфери та її оточення

- А) Дж. Роттер
- Б) К. Левін
- В) А. Бандура

22. Автор теорії, яка пояснювала, як люди навчаються поведінці шляхом взаємодії з іншими людьми та елементами оточення

- А) Дж. Роттер
- Б) К. Левін
- В) А. Бандура

23. Щоб передбачити потенціал поведінки в певній ситуації, Дж. Роттер пропонує таку формулу:

- А) потенціал поведінки = рівень домагань + успіхи
- Б) потенціал поведінки = очікування + цінність підкріплення
- В) потенціал поведінки = цілі + позитивне підкріплення

24. Близькість, безперервність, схожість, замикання простота фігура і фон є законами

- А) уяви
- Б) навчання з однієї спроби
- В) організації сприйняття

25. На топологічних картах К. Левіна зображувались...

- А) вектори що вказують напрямку руху людини до мети
- Б) незакінчені завдання які підвищують ймовірність збереження їх у пам'яті
- В) принципи організації уваги

26. Ego, Super Ego, Id є...

- А) структурними компонентами психіки
- Б) механізмами захисту
- В) комплексами несвідомого

27. Поєднання чотирьох функцій (мислення, почуття, відчуття та інтуїція) з екстравертованою та інтравертованою спрямованістю здійснив у своїх роботах:

- А) З. Фрейд
- Б) К. Юнг
- В) В. Райх

28. Прототипом невротичного конфлікту є суперечності між:

- А) між потребами та нормами моралі
- Б) між Его/супер-его і Ід
- В) між бажаннями та способом їх реалізації

29. Повернення на ранній ступінь психічного розвитку є психологічним механізмом захисту, який називається:

- А) регресія
- Б) раціоналізація
- В) реверсія

30. Дискредитація недосяжного, або перебільшення оцінки того, що маю – псевдорозумне пояснення вчинків є психологічним механізмом захисту, який називається:

- А) репресія
- Б) регресія
- В) раціоналізація

31. Перетворення інстинкту на протилежний є психологічним механізмом захисту, який називається:

- А) регресія;
- Б) раціоналізація;
- В) реверсія

32. Найбільш важливий, глибинний, центральний архетип у теорії К. Юнга

- А) самозвеличення
- Б) самодостатність
- В) самоорганізація

33. К. Г. Юнг виділяв основні архетипи:

- А) екстраверсія, інтроверсія
- Б) Ід, Его, Супер - Его
- В) Его, Персона, Тінь, Аніма (Анімус), Самозвеличення.

34. У теорія особистості А. Адлера

- А) почуття неповноцінності - джерело енергії, необхідне для розвитку особистості, а компенсація - механізм її розвитку
- Б) особистість складається з феноменів психічного поля
- С) структура особистості включає Ід, Его, Супер-Его

35. К. Роджерс розробив

- А) основи - індириктивної терапії – «терапії, що центрується на клієнті»;
- Б) ідею, що успішна соціалізація людини, задоволення роботою і собою не мають зв'язку з рівнем її самосвідомості;
- В) поняття про те, що людська психіка прагне до саморуйнування

36. Ієрархія потреб за А. Маслоу не включає:

- А) фізіологічні потреби;
- Б) потребу в саморуйнуванні
- В) потребу в самоактуалізації

37. Ідея про те, що кожна людина народжується з певним набором якостей, здібностей, який і складає сутність її «Я» належить:

- А. Г. Олпорту
- Б. А. Маслоу
- В. К. Роджерсу

38. В. Франкл стверджував, що

- А) методи психотерапії не підходять для корекції відхилень в розвитку особистості
- Б) якщо у людини немає сенсу життя це веде до екзистенціального вакууму і екзистенціальної фрустрації
- В) провідними у людини є мотив влади

39. Характеризуючи Его, К. Г. Юнг вирізняв таке поняття, як

- А) егоцентричність
- Б) егоспрямованість
- В) самореалізацію

40. Згідно з теорією К. Роджерса, поведінка людини спонукає і регулюється об'єднувальним мотивом, який він назвав тенденцією до

- А) актуалізації
- Б) самореалізації
- В) продуктивності

41. Поняття про комплекс неповноцінності, шляхи з його виходу було описано в роботі

- А) З. Фрейда;

Б) А. Адлера;

В) К. Хорні.

42. Поняття базальної тривоги, в основі яких лежить тріада почуттів (дискомфорту, ізоляції та)

А) любові

Б) престижу

В) небезпеки

43. К. Хорні виділяє такі типи невротичної особистості:

А) закохана, ненависна, безпорадна

Б) прислужлива, відчужена, агресивна

В) ізольована, інтегрована, співчутлива

44. Втеча у хворобу є...

А) різновидом комплексу неповноцінності

Б) різновидом механізму захисту

В) різновидом неконструктивних шляхів подолання комплексу неповноцінності

45. Початок розвитку когнітивної психології знаменується роботами

А) Ж. Піаже

Б) Міллера і Брунера

В) Дж. Роттера

46. Положення про закономірну залежність продуктивного запам'ятовування від його місця у структурі діяльності сформулював:

А) В.І. Аснін;

Б) О.В. Запорожець;

В) П.І. Зінченко.

47. Проблемою виникнення психіки у філогенезі в межах Харківської психологічної школи займався:

А) В.І. Аснін;

Б) О.М. Леонтьєв;

В) О.В. Запорожець

48. Автором загальнопсихологічної теорії діяльності вважається:

А) Л.С. Виготський;

Б) В.В. Давидов;

В) О.М. Леонтьєв.

49. Розробив вчення про вищі психічні функції, в якому найбільш повно розкрив принцип культурно-історичної детермінації психіки:

А) П.Я. Гальперін

Б) О.Р. Лурія

В) Л.С. Виготський.

50. Створення Українського науково-дослідного інституту психології відбулося з ініціативи:

а) Г.С. Костюка;

б) Г.І. Челпанова;

в) Д.Г. Елькіна;

Витіснення, за З.Фрейдом – це

усунення зі свідомості травмуючі моменти, неприємних, неприйнятих для індивіда почуттів, думок і намірів;

спосіб розумного виправдання будь-яких вчинків і дій;

підсвідоме приписування неприйнятих для індивіда власних якостей, почуттів;

це зісковзування найбільш примітивний рівень оцінки поведінки чи мислення;

Основоположником психоаналізу є:

З. Фрейд;

А. Фрейд;
А. Адлер;
Дж. Уотсон;

Представники гуманістичної психології:

А. Маслоу;
К. Роджерс;
Н. Піаже;
Н. Роджерс;

Оптимістичний погляд на природу людини, віра в можливість розквіту кожної особистості, за умови надання їй можливості обирати свою долю і спрямовувати її, характерні для:

- психоаналізу;
- гуманістичної психології;
- біхевіоризму;
- гештальтпсихології.

Хто автор праці «Трактат про душу»?

С. Оріховський;
А. Макаренно;
Н. Санович;
Д. Ельконін.

Психологія як наука про свідомість виникла в:

XV ст.;
XVI ст.;
XVII ст.;
XVIII ст.;

Психологія як наука про поведінку виникла в:

XVII ст.;
XVIII ст.;
XIX ст.;
XX ст.

Визначення психології як науки про душу було дане:

понад три тисячі років тому;
понад дві тисячі років тому;
у XVI ст.;
у XVII ст..

Псевдовиправдовування власних вчинків і поведінки називаються:

проекцією;
раціоналізацією;
сублімацією;
витісненням.

Захисний механізм, який полягає у спрямуванні негативної енергії в позитивне русло, називається:

раціоналізм;
сублімацією;
витісненням;
проекцією.